

Kutoka Kwa Abu Dharr, Mwenyezi Mungu awe radhi naye

1

Kwamba maswahaba walimwambia Mtume rehma na Amani zimshukie: “Ewe Mtume wa Mwenyezi Mungu! Watu wenye mali wamekwenda na ujira wao mkubwa, wanaswali tunaposwali, wanafunga sisi tunapofunga, na wanatoa sadaka kutokana na fedha zao za ziada.

2

Akasema Mtume: Je! Mwenyezi Mungu hakukufanyieni sadaka mnazotoa?

3

Kumtakasa Mwenyezi Mungu ni sadaka, kila kumtukua ni sadaka, kila neno la kumsifu ni sadaka, na kila tahlili ni sadaka.

4

Kuamrisha mema ni sadaka, na kukataza maovu ni sadaka.

5

Na katika ndoa ya mmoja wenu kuna sadaka.

6

Wakasema maswahaba: Ewe Mtume wa Mwenyezi Mungu, vipi mmoja wetu akidhi matamano yake kisha apate ujira? Akasema Mtume: “Je, mnaonaje kama akiyaweke matamano hayo kwenye haramu atapata dhambi?” Basi akifanya katika halaali anapata thawabu”⁽¹⁾

1 Imepokewa na Muslim (1006).

Ayah

Amesema Mwenyezi Mungu mtukufu:

﴿Wote hao si sawa sawa. Miongoni mwa Watu wa Kitabu wamo watu waliosimama baraabara, wanasoma Aya za Mwenyezi Mungu nyakati za usiku, na pia wanasujudu (113) Wanamuamini Mwenyezi Mungu na Siku ya Mwisho, na wanaamrisha mema na wanakataza maovu na wanakimbilia katika mambo ya kheri. Na hao ndio miongoni mwa watenda mema (114) Na kheri yoyote wanayo ifanya hawatanyimwa malipo yake. Na Mwenyezi Mungu anawajua wachamngu.﴾ [Al-Imran: 113-115].

﴿Hapana lawama kwa wanyonge, wagonjwa, na wasiopata cha kutumia, maadamu wanamsafia niya Mwenyezi Mungu na Mtume wake. Hapana njia ya kuwalaumu wanao fanya wema. Na Mwenyezi Mungu ni Mwenye kusamehe Mwenye kurehemu (91) Wala wale waliokujia ili uwachukue ukasema: Sina kipando cha kukuchukueni. Tena wakarudi na macho yao yanamiminika machozi kwa huzuni ya kukosa cha kutoa (92) Ipo njia ya kuwalaumu wale wanaokuomba ruhusa wasiende vitani na hali wao ni matajiri. Wameridhia kuwa pamoja na wanaobakia nyuma. Na Mwenyezi Mungu amewapiga muhuri juu ya nyoyo zao. Kwa hivyo hawajui.﴾ [At-Tawbah: 91-93].

﴿Mwisho wake ni miski. Na katika hayo washindanie wenye kushindana.﴾ [Al-Mutaffifien: 26].

Msimulizi

Ni: Abu Dharr, Jundub bin Junada, na ikasemwa: Barir bin Jundub, aliyeipa nyongo dunia, mwaminifu, mmoja wa masahaba wakubwa na wema, alikuwa akiabudu kabla ya ujumbe wa Mtume, rehma na amani zimfikie, alisilimu huko Makka mwanzoni mwa wito, na yeye ni wa nne kusilimu, aliondoka baada ya kifo cha Abu Bakr Mwenyezi Mungu awe radhi naye kwenda sham aliishi huko mpaka Uthman, Mwenyezi Mungu awe radhi naye, alipotuliwa kuwa mtawala, baada ya kifo cha Umar, hivyo akatoka kwenda Al-Rabadha, na akafa huko katika mwaka wa (32 Hijriya), na Abdullah bin Masoud, Mwenyezi Mungu awe radhi naye, akamswalia⁽¹⁾

Muhtasari

Baadhi ya masahaba masikini walimlalamikia Mtume rehma na amani ziwe juu yake kwamba matajiri wamepata fadhila na vyeo vya juu kupitia sadaka zao, basi Mtume rehma na Amani zimshukie akawaambia wana kheri katika matendo yanayochukua nafasi ya ujira wa sadaka.

1 Tazama ufafanuzi wake katika: “Ma’rifat al-Sahaba” cha Abu Nu’aym (2/557), “Al-Isti’ab fi Ma’rifat al-Ashab” cha Ibn Abd al-Barr (1/252), “Usd al-Ghaba” cha Ibn al-Athiir (1/211).

Ufahamu

1 Maswahaba masikini walikwenda kwa Mtume rehma na Amani zimshukie wakimlalamikia kuwa matajiri, wenye fedha, wamehodhi vyeo vya juu Peponi. Wanashiriki nao katika ibada za kimwili kama vile swala, saumu na jihadi, na wametengwa kwa ajili ya ibada ya fedha kama vile sadaka na kutumia katika haki.

Hii sio husuda kwa matajiri, wala si kupinga kudra ya Mwenyezi Mungu Mtukufu, bali walikwenda kwa Mtume Swalla Allaahu alayhi wa sallam ili awatafutie ibada itayokuwa sawa na malipo ya sadaka. Wanaweza kushindana na matajiri katika matendo mema.⁽¹⁾

2 Mtume Swalla Allaahu alayhi wa sallam akawaelekeza kwenye ibada ambayo itachukua nafasi ya sadaka na inayostahiki ujira wake kutokana na kujikurubisha kwa Allah na kutenda matendo mema.

3 Basi akawaambia kwamba dhikri (kumtaja Mwenyezi Mungu mtukufu) ina nafasi ya sadaka. Hivyo takbira, kumhimidi Mwenyezi Mungu, tasbihi na tahlili - ambayo ni kusema: Hapana Mola ila Mwenyezi Mungu mmoja- ni sadaka ambazo mja atalipwa. Bali hupendeza zaidi kwa Mwenyezi Mungu kuliko sadaka. Kwa kauli yake Mtume, rehma na Amani zimshukie: “Je! niwaambieni mema ya vitendo vyenu, vilivyosafi mbele ya Mola wenu Mlezi, na aliye juu katika safu zenu? Na ni bora kwenu kuliko kutoa dhahabu na fedha, na ni bora kwenu kuliko kukutana na adui yenu mkawapiga shingo zao, na wakakupigeni shingo zenu? Wakasema Maswahaba: Ndio, ewe Mtume wa Mwenyezi Mungu, Akasema: “Kumkumbuka Mwenyezi Mungu Mtukufu”⁽²⁾

4 Kama vile kuwaamrisha watu kutenda mema na kuwaongoza kwenye haki ni sadaka, na kuwakataza maovu ni sadaka, bali ni miongoni mwa ibada za juu kabisa. Mwenyezi Mungu alivyoutofautisha ummah huo kwa ajili ya hilo; Amesema Mwenyezi Mungu Aliyetakasika: “Nyinyi ndio Umma bora uliotolewa kwa watu, unaoamrisha mema na unakataza maovu, na unamuamini Mwenyezi Mungu” [Al-Imran: 110].

Vile vile kuamrisha mema na kukataza maovu ni faradhi tosha, na huenda ikawa ni lazima, lakini tasbihi, kusifu, na tahlili ni jambo la sunnah, na inajulikana kuwa malipo ya wajibu ni zaidi ya malipo ya sunnah. Kwani Mwenyezi Mungu Mtukufu amesema katika Hadithi Qudsi: “Na mja Wangu hajikurubishi Kwangu na kitu kinachopendwa zaidi Kwangu kuliko kutekeleza yale niliyowajibisha juu yake”⁽³⁾⁽⁴⁾

Sadaka isiyokuwa ya mali iko sehemu mbili: Ibada ambayo inakomea kwa anayeitekeleza; kama dhikri na kutekeleza ibada za sunnah, na kujikurubisha kwa Mwenyezi Mungu mtukufu kuliko pita kiasi; Kama vile kuamrisha mema na kukataza maovu, na kueneza elimu, kuwanufaisha Waislamu, na kuwaepusha na madhara. Ni bora kuliko aina ya kwanza kutokana na fadhila zake za jumla.

1 Tazama: “Ufafanuzi wa Riyadh as-Salihin” cha Ibn Uthaymiyn (2/ 161).

2 Imepokewa na Ahmed (21702) na Al-Tirmidhiy (3377).

3 Imepokewa na Al-Bukhari (6502).

4 Sherh ya An-Nawawi alaa Muslim (7/92).

Hili halikomei kwa yale yaliyotajwa juu ya matendo mema, bali kila anachofanya Muislamu kwa utiifu ni sadaka, na katika Hadith: “Kila tendo jema ni sadaka”⁽¹⁾

Bali mwanamume akimwingilia mke wake basi anayosadaka. Hiyo ni ikiwa ana nia ya kujihifadhi na zinaa, au kumhifadhi mke wake na kuishi naye kwa wema, au ikiwa anaomba mtoto mwema, au nia nyingine nzuri⁽²⁾

Maswahaba, sala na salam ziwe juu yao, walishangaa. Kwani vipi mtu atatimiza matamano yake na kupata malipo kwa hayo?! Basi Mtume rehma na amani iwe juu yake, akawaambia kwamba kama mtu anavyochuma dhambi akiweka matamano yake katika haramu, basi atapata ujira akiweka katika halali.

1 Imepokewa na Al-Bukhari (6021) na Muslim (1005).

2 “sherh ya Al-Nawawi Alaa Muslim” (7/92).

Mafunzo

1

Maswahabah, Mwenyezi Mungu awe radhi nao, walikuwa wakishindana katika mambo ya kheri, na furaha ya ndugu zao kwa yale waliyoyafanya katika utiifu. Haya ndiyo mashindano ya kweli ambayo kila Muislamu anapaswa kuyatamani.

2

Jambo la furaha ni Muislamu kutamani vile alivyonavyo ndugu yake, na kumtakia baraka nduguye kwa alichonacho, na ni jambo zuri katika kufanya ibada, kwa sababu Mtume, rehema na amani zimshukie Amesema: Hakuna husuda ila kwa watu wawili: Mtu ambaye Mwenyezi Mungu amempa Mali, basi akawa anazitumia na kuzisalitisha katika njia sahihi, na Mtu ambaye Mwenyezi Mungu amempa elimu na hekima, na akawa anahukumu kwayo na anaifundisha”

3

Ni kutokana na rehema na uadilifu wa Mwenyezi Mungu Mtukufu kwamba amewafanyia masikini kile ambacho kinawafikisha kwenye daraja ya matajiri. Hivyo kila Muislamu afanye hima kumtii Mwenyezi Mungu Mtukufu kwa namna yeyote itakayowezekana.

4

Kumdhukuru Mwenyezi Mungu Mtukufu ni miongoni mwa sifa bora kabisa za waja wema. Mtu mmoja akasema: Ewe Mtume wa Mwenyezi Mungu, sheria za Uislamu zimenishinda, basi niambie kitu cha kushikamana nacho. Akasema: “Ulimi wako uendelee kulowa kwa kumtaja Mwenyezi Mungu” ⁽¹⁾

5

Wale wanaofurahia starehe hawajafurahi kama mfano wa furaha anayokuwa nayo mwenye kumtaja Mwenyezi Mungu; Hakuna ibada ambayo ni nyepesi katika ulimi, wala kubwa katika raha, wala furaha na shangwe zaidi kwa moyo kuliko kumkumbuka Mwenyezi Mungu Mtukufu ⁽²⁾

6

Kuwa na shauku ya kuamrisha mema na kukataza maovu; Ni sifa ambayo Mwenyezi Mungu Mtukufu amewahusisha watu wa hali ya juu katika viumbe vyake, na akalisifu taifa hilo na kulifanya kuwa taifa bora zaidi kati ya mataifa.

7

Kuamrisha mema ni pamoja na vitendo vyote vya utiifu kama vile kufundisha Qur-aan na Elimu zenye manufaa, kuwafanyia watu wema, na kutowadhuru.

8

Kwa nia njema, mtu hulipwa utiifu na wema, kwa hivyo tumia fursa hiyo katika nyanja zote za maisha yako. Basi wakati wa kula tia niya ya kutafuta nguvu ya kufanya ibada, na wakati wa kulala tia niya ya kupumzika ili kuendelea na ibada, na wakati wa kuchumbia familia na watoto: tia niya ya kutimiza haki zao na uhusiano mzuri nao, na wakati wa kusoma: uweke niya ya kutafuta elimu kwa faida ya Waislamu, na kazini: kuinua hadhi ya Waislamu. Na kwa kufanya hivyo katika kila kinachoruhusiwa, hugeuka kuwa matendo ya

1 Imepokewa na Ahmad (18167), Ibn Majah (3793), na Al-Tirmidhiy (3375).

2 (“Al-Waabil al-Saib min al-Kalim al-Tayyib” cha Ibn al-Qayyim (uk. 81).

utiifu ambayo yatalipwa. Muadh bin Jabal Mwenyezi Mungu awe radhi naye amesema: “Nakusudia kwa usingizi kupata thawabu kama vile ninavyokusudia kupata thawabu wakati nikiwa macho”⁽¹⁾

9

Moja ya ukarimu mkubwa wa Mwenyezi Mungu Mtukufu ni kwamba Yeye humlipa Muislamu kheri kwa matendo yake yote yanayoruhusiwa ikiwa atajiepusha na dhambi. Hulipwa thawabu kwa kula chakula kilicho halali kwa kuwa ameacha haramu, na hukidhi matamano yake katika halali na kuyaacha matamano ya haramu, na kupata pesa kwa halali bila ya haramu.

10

Katika Hadithi, inajuzu kumuuliza muulizaji kuhusu baadhi ya yale yaliyofichika kwenye dalili ikiwa anajua kutokana na hali ya muulizaji kuwa hatachukia hilo, na hakuna tabia mbaya ndani yake. ⁽²⁾

Amesema mshairi:

Jitahidi kumtaja Mungu, ewe mtafutaji malipo = Ewe mwenye kutaka kheri, upendeleo, na wema

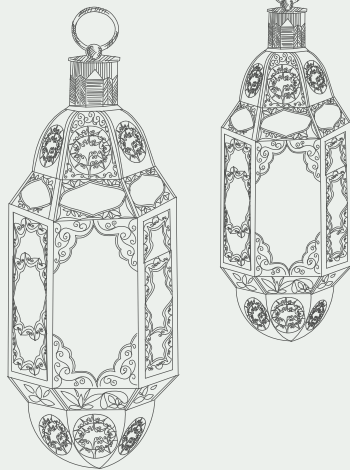
Fanya hivyo utapewa mahitajio yote = na utakingwa na matatizo na madhara.

Basi anayemtaja Mwingi wa Rehema hukaa naye = na anayemtaja Mwenyezi Mungu humlipa utajo.

Na asiye mtaja Mwenyezi Mungu, basi huyo ni rafiki yake Shetani moyoni mwake.

Na anayemsahau Mola wake Mlezi, basi Mola wake Mlezi = humsahau na hiyo ni hasara kubwa

Ibilisi akammiliki, na akamsahaulisha kumtaja Mola ambaye = Kamfanya awepo toka mwanzo.

1 Imepokewa na Al-Bukhari (4341) na Muslim (1733).

2 “Ufafanuzi wa Al-Nawawi Alaa Muslim” (7/93).

